بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2023/HC-A/28
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: [illegible] ހޮލްޑިންގްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް: މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް (ދައުލަތް)
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: އެއްބަސްވުމާ ބެހޭ ޚިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު [illegible]

ނިމުނު ތާރީޚު:	24	ޝަޢުބާން	1446
	22	ފެބުރުއަރީ	2025

ހައިކޯޓުގައި ފުރަތަމަ ޝަރީޢަތް ކުރެވުނު ތާރީޚް: 25 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1444 / 17 ޖަނަވަރީ 2023

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ:

- **ނަންބަރު:** 2360/Cv-C/2020
- **ނިންމި ކޯޓު:** ސިވިލް ކޯޓު
- **މައުޟޫޢު:** އެއްބަސްވުމާ ގުޅޭ ދަރަނި އަދާކުރުމަށް ހުށަހަޅާ ދަޢުވާ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 07 އޮކްޓޯބަރު 2020
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 30 ނޮވެމްބަރު 2022

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
[illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
ދާއިމީ އެޑްރެސް: [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible]

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދާރީ ފަރާތް
މިނިސްޓްރީ އޮފް [illegible] (ދައުލަތް)
ދާއިމީ އެޑްރެސް: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

މަދަނީ – [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] –
[illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާ – [illegible] [illegible] (fraudulent misrepresentation)

ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބް ޒަކަރިއްޔާގެ ރައުޔު

މައްސަލައިގެ ޚުލާޞާ

1. މިއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2360/Cv-C/2020 ދަޢްވާއާ އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ އެ ދަޢްވާއާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޑްރިފްޓްވުޑް ކޯޕަރޭޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-275/2004) (މިއަށް ފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް" ނުވަތަ "ޑްރިފްޓްވުޑް ކޯޕަރޭޝަން") ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ބަލާފައިވާ ދަޢްވާއެކެވެ.

2. މި ދަޢްވާގައި އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުކުރަނީ ދިވެހި ދައުލަތް (މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް) (މިއަށް ފަހުން "އިސްތިއުނާފު ޢަރްޟުކުރާ ފަރާތް" ނުވަތަ "ދައުލަތް") ގެ މައްޗަށެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް

3. ގއ. މުނަންދުވާ ކުއްޔަށްދިނުމާ ގުޅޭ ގޮތުން 07 ނޮވެންބަރު 2013 ގައި ޑްރިފްޓްވުޑް ކޯޕަރޭޝަން އާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމާ ދެމެދު "Lease Agreement for the Island of Munandhuva in Gaafu Alifu Atoll" (މިއަށް ފަހުން "އެގްރީމަންޓް") އެގްރީމަންޓުގައި ސޮއިކޮށްފައިވެއެވެ. މި އެގްރީމަންޓުގެ ދަށުން 21 (އެކާވީސް) އަހަރު ދުވަހަށް ގއ. މުނަންދުވާ ކުއްޔަށް ދިނުމަށް އެއްބަސްވެފައިވެއެވެ.[1]

4. މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމުގެ ފަރާތުން އެގްރީމަންޓް ބާޠިލުކުރުމުގެ ނޯޓިސް ޑްރިފްޓްވުޑް ކޯޕަރޭޝަނަށް 02 އޮގަސްޓް 2016 ގައި ފޮނުވާފައިވެއެވެ. ބާޠިލުކުރުމުގެ ނޯޓިސްގައިވަނީ މި ނޯޓިސްއަކީ މި އެގްރީމަންޓުގެ 14 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުން އެގްރީމަންޓުގެ ދަށުން ދައްކަންޖެހޭ ކުލި ދައްކާފައިނުވާތީ، މި އެގްރީމަންޓުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ހަވާލާދީ ފޮނުވާފައިވާ ނޯޓިސްއެއްކަމުގައެވެ.[2]

---

[1] އެގްރީމަންޓުގެ 2 ވަނަ މާއްދާ

[2] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމުގެ ނަންބަރު SS-LS/PRIV/2016/1923 (02 އޮގަސްޓް 2016) ގެ

5. ގއ. މުނަންދުވާ ކުއްޔަށްދިނުމާ ގުޅޭ ގޮތުން 07 ނޮވެމްބަރު 2013 ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން ވުޖޫދަށް އައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއަށް ކުރިން އެނގިފައިވާ މަޢުލޫމާތު ސިއްރުކޮށްގެން ނިއްޔަތުގައި ހިންގި ޢަމަލުގެ ސަބަބުންކަމަށް ބުނެ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއަށް ޙައްޤުވާކަމަށް ދިނި ބަދަލުގެ މައްޗަށް އަދި ކޮސްޓްސް އިންޓްރެސްޓް ހޯދުމަށް ދީ ކޯޓުން އިންސާފު ސިވިލް ކޯޓުގައި ދަޢުވާ އުފުލިއެވެ.[3] މި ދަޢުވާ އެ ކޯޓުން ބަލާފައިވަނީ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2360/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ ގޮތުގައެވެ.

6. މި ޤަޟިއްޔާގައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ދަޢުވާގެ ޚުލާޞާއަކީ، ގއ. މުނަންދުވާ ކުއްޔަށްދިނުމާގުޅޭ ގޮތުން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން ވުޖޫދަށް އައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއަށް ކުރިން އެނގިފައިވާ މަޢުލޫމާތު ސިއްރުކޮށްގެން ނިއްޔަތުގައިކަމަށާއި، ގއ. މުނަންދުވާގެ އެއްބަސްވުމަށް ފުރިހަމަކުރުމަށް އެއްބަސްވުމުގެ ކަންތައްތައް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށްފަހު، 02 އޯގަސްޓް 2016 ގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއިން އެ އެއްބަސްވުން ޓާމިނޭޓްކުރުމުގެ ނޯޓިސް އެ އެއްބަސްވުން އުވާލުމާގުޅިގެން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއިން ނިންމި ނިންމުމާއި، ކުރީ ނޯޓިސްކުރެއްވި ކަމަށް ބުނެ ގއ. މުނަންދުވާ ކުއްޔަށް ދިނުމުގެ އެއްބަސްވުން 02 އޯގަސްޓް 2016 ގައި ޓާމިނޭޓްކުރުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއިން ނިންމި ނިންމުމާއި، ގއ. މުނަންދުވާ ކުއްޔަށްދިނުމުގެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އެ އެއްބަސްވުން 02 އޯގަސްޓް 2016 ގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއިން ޓާމިނޭޓްކުރުމުން ކުއްޔާއި ޖޫރިމަނާ ދައްކަންޖެހޭކަމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއިންނާއި ކޮމްޕެނީސް އިންވެސްޓްކޮށްފައިވާ ބަދަލު ހޯދައިދިނުމަށް، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްގެ އަމަލުތަކުގެ ސަބަބުން ގެއްލުނު ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޖޫރިމަނާ ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި USD 18,047,005.00 (އަށާރަ މިލިއަން ސާޅީސް ހަތްހާސް ފަސް އެމެރިކާ ޑޮލަރު) ހޯދުމަށެވެ.[4]

“Re: Termination Notice of the Lease Agreement of Munandhuva in Gaafu Alifu Atoll” ސިޓީ

[3] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2360/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ "ސަބްމިޝަން ރިޕޯޓް" ގެ "ދަޢުވާގެ ޚުލާޞާ"

[4] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2360/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ "ސަބްމިޝަން ރިޕޯޓް" ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު

.7 ދައުލަތުގެ ޖަވާބުގައި ދައުލަތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.[5]

.7.1 ދައުލަތުން ދަޢުވާއަށް އިންކާރުކުރާކަމަށާއި، ގއ. [illegible]

.7.2 ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/91 ([illegible] ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "[illegible] ޤާނޫނު") ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ ބައިވެރިންނަށް [illegible]

.7.3 [illegible]

.7.4 ގއ. [illegible] ނަންބަރު ގއ. [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] 16 ޖަނަވަރީ 2014 ގައި ސިޓީއަކުން [illegible]

---

[5] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2360/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ "[illegible]" ގެ 2 ވަނަ ނުކުތާ

ބުނިނަމަވެސް، އެ ސިޓީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއަށް ލިބިފައިވާކަން މިނިސްޓްރީގެ ރިކޯޑުތަކުން އެނގެންނެތްކަމަށާއި، މި ސިޓީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއަށް ލިބުނުކަމަށް ބުނިނަމަވެސް، އެ ސިޓީ ފޮނުވާފައިވަނީ އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމުގެ ގޮތުން ފުރިހަމަކުރުމަށް އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތާއި އެއްގޮތަށްނޫންކަން.

7.5 ބަދަލެއްގެ ގޮތުގައި ނަގައިދިނުމަށް އެދިފައިވާ ފައިސާއަކީ އަންދާޒާއެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ހިސާބުކޮށްފައިވާ އަދަދެއްކަމުގައިވާއިރު، އަދި އެ އަދަދަށް ހަޤީޤަތުގައިވެސް ގެއްލުންވާނެކަން ސާބިތުކޮށްދީފައިނުވާތީ، ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދޭންޖެހޭ ސަބުތީ އަދި ޤާނޫނީ ސަބަބެއް އޮތްކަމަށް ނުދެކެން.

7.6 އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ދައްކަންޖެހޭ ކުލި ދައްކާފައިނުވާތީ، 02 އޯގަސްޓް 2016 ގައި [illegible]

8. [illegible][6]

---

[6] [illegible] 2360/Cv-C/2020 [illegible] 3 [illegible]

ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމެވިގޮތް

9. ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ގއ. ދުނަންދުވާ ޑްރެޖިންގް ޕްރޮޖެކްޓް ކުއްރަން ކުއްޔަށްދިނުމާ ގުޅޭ ގޮތުން 07 ނޮވެންބަރު 2013 ގައި ޑްރެޖިންގް ޕްރޮޖެކްޓާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް ދެމެދު ސޮއިކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމަކީ [illegible] އެއްބަސްވުމެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅާނެ ސަބަބެއް ނެތް ކަމުގައެވެ.

10. މި ހުކުމަށް ވާސިލުވުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށްލަމެވެ.

10.1 ދެ ފަރާތް ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައިވާ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، އެ އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކޮށްފައިވަނީ އެ ކަން ކުއްރަން ހިފުމަށް ޑްރެޖިންގް ޕްރޮޖެކްޓިން އެދުނުކަން އިނގޭކަމަށާއި، އެ ކަން ކުއްރަން ހިފުމަށް ޑްރެޖިންގް ޕްރޮޖެކްޓިން އެދިފައިވަނީ އެ ފަރާތައި ގުޅޭ ގޮތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް ދިން މައުލޫމާތުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އިނގޭން ނެތްކަން.

10.2 ޑްރެޖިންގް ޕްރޮޖެކްޓްގެ ފަރާތުން އެގްރީމެންޓްގެ 11 ގެ ދަށުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ އެންވަޔަރަމަންޓަލް އިމްޕެކްޓް އެސެސްމަންޓް ރިޕޯޓުގައި ޕްރޮޖެކްޓްގެ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، ހަރަދުތަކުގެ ބަޔާނުގައި އެ ތަން ބޭނުންކުރުމުން އެންވަޔަރަމަންޓަލް ކަންކަމަށް ބަލާފައިވަނީ އެ ޕްރޮޖެކްޓްގައި ވެރިކަމާއި ފަރާތްތަކަށް، އެހެން ދެ ފަރާތް ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުން އެ ކަން ކުއްރަން ހިފާފައިވަނީ ގއ. ދުނަންދުވާ ކަރަކާގައި ހިނގާ ޑްރެޖިންގް ޕްރޮޖެކްޓުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ކަމަށް އިނގޭކަމަށާއި، މި އެއްބަސްވުމުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގައި މި ކަން ސާބިތުކޮށް އެކަށީގެންވާ ކަންކަމުން ބަޔާންކުރެވިފައިވާކަމަށާއި، ޑްރެޖިންގް ސާވިސް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ހިނގާ ބަދަލުގެ އަގު ދިނުމަށް ދޭނެކަމަށް ކޮންޓްރެކްޓަރާ، ޑްރެޖިންގް ބިލްތަކުގެ އަދަދު ހިމެނި ދައްކަންޖެހޭކަމަށާއި، އަދި ހިދުމަތް ޑްރެޖިންގް ޕްރޮޖެކްޓިން

ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކޮށްފައިވަނީ [illegible] [illegible] [illegible] ދިނުމުގެ [illegible] [illegible].

10.3. 11 ޖުލައި 2016 ގައި ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސަރުކާރާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސޮއިކޮށްފައިވަނީ ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމަކީ ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

10.4. ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] 07 [illegible] 2013 ގައި [illegible] އެއްބަސްވުމަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެއްބަސްވުން [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

10.5. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޙުކުމުގެ ނުކުތާތައް

11. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2360/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާއާ ގުޅިގެން އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ޙުކުމް ބަޔާންވެ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތް ނުވާކަމަށް ބުނެ އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި އިސްތިއުނާފުކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވަނީ އަންނަނިވި 03 (ތިނެއް) ނުކުތާއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ؛

11.1. ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަސީލަތްތަކުގެ ޤާނޫނު) 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި މުއައްސަސާތަކުން ނިންމުމުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ހެކި ޤަރީނާއަށް ރިޢާޔަތް ކުރުމަށްފަހު ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އިސްތިއުނާފު ކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވާ ދިފާޢުތަކަށް ފިޔަވަޅުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމުގެ މުއައްސަސާ ނިންމާފައިވުމުން، އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 142 ވަނަ މާއްދާއިން ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދުލުވެރިކަމާއެކު ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާކަން ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާ އާއި،

11.2. ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/19 (ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނު) ގެ 16 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު އިސްތިއުނާފު ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަން ތަޙްޤީޤުކޮށްފައިވަނީ ކަނޑައެޅިގެން ނޫންކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއާއި، އަދި

11.3. ގއ. ދެއްދޫގެ ދެކުނުން ކުރިން ހަދާފައިވާ EIA ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ދިރާސާގެ ގޮތުގައި ވެފައިވާ އެގްރިމެންޓްގެ 7 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ކަންތައްތައް ކޮށްފައިވާކަން ބުނެ މަސައްކަތް ނިންމާފައިވަނީ ފަސޭހަ ވިޔަފާރިއަކަށް މަސްލަޙަތު ބިނާކުރެވިފައިވާތީ، އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަދުލުވެރިކަމާއެކު ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ ޙައްޤު ގެއްލި ގޮސް ނިންމާފައިވާކަން ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

12. ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ ބަލައިލުމަށްޓަކައި ބަލާލެވޭނީ އެ ޤާނޫނު ގއ. ހަދާގައި ރިސޯޓް ހިންގުމުގެ ގޮތުން ކަމުގައިވާތީ، އެ ރިސޯޓް ހިންގުން ޕްރޮޖެކްޓްގެ ރިސޯޓް ކައިރިން

ރިސޯޓަށް ސަޕްލައިކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި ރަށެއް ބޭނުންވާތީ، ގއ. ހަދަހާއާ 10 ކިލޯމީޓަރު ކައިރި ރަށަކަށް އެ ފަރާތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްގައި އެދުނުކަމުގައެވެ. އެގޮތުން، ގއ. މުނަންދޫވާ ކުއްޔަށްދިނުމާއި ގުޅޭ ގޮތުން ޕްރޮޖެކްޓް ޑިވެލޮޕަރސްއާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމާ ދެމެދު 07 ނޮވެންބަރު 2013 ގައި އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކުރެވުނުކަމާއި، މި އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކުރެވުނުދުވަހު އެރަށް ބަލައި، އެ ރަށުގެ ޙާލަތާއި ގުޅޭ ކަންކަން ދެނެގަނެ ވަޒަންކުރަން ފުރުޞަތު ދިނުމަށް އެދިފައިވާކަމާއި، އެ ރަށް ކުއްޔަށް ނުދީ މަޑުކުރަމުން ހަވާލުކުރުމުގައި ޕްރޮޖެކްޓު ބެލެހެއްޓުމާއި މަސައްކަތްތަކަށް ތައްޔާރުވުމަށް ކަމަށް ބުނެފައިވާކަމާއި، އެ ރަށް ކުއްޔަށް ދެވޭނީ ފުރުޞަތު އެކަމަށް ބަލައިގަތުމަށްފަހު ކަމަށް ވިދާޅުވެފައިވާކަމުގައެވެ.

13. ޕްރޮޖެކްޓް ޑިވެލޮޕަރސްގެ ފަރާތުން ޖަނަވަރީ 2014 ގައި ގއ. މުނަންދޫވާއަށް ގޮސް، އެ ރަށް ބެލި ބެލުމުގައި ފާހަގަކުރެވުނީ އެ ރަށަކީ ގޯތި ރަށްއޮތްކަމާއި، ފަޅުރަށެއް ނޫން ރަށެއް ކަމުގައެވެ. އެ ރަށަކީ އެ ރަށް ކުއްޔަށް ދޭން ބޭނުންވާ ފަރާތަކާ ޙަވާލުކުރުމަށް ނުނިމި ފެށިފައިވާތީ، އެކަމުގެ މިނިސްޓަރ އޮފް ޓޫރިޒަމްއަށް ހުށަހެޅުމުން ގުޅުމަށް ދެކެވުނު މަޝްވަރާގައި، އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް އެދުނުކަމުގައެވެ. އެގޮތުން އެ ރަށް ބަދަލުކޮށްދިނުމަށް އެދިފައިވާކަމާއި، އެކަމާ ގުޅިގެން ދިނުމަށް ވާހަކަ ބުނެ ފަރާތްތަކަށް މިނިސްޓަރ ވިދާޅުވެފައިވާކަމުގައެވެ.

14. ހަމަ އެ މަހުގެ ތެރޭގައި މިނިސްޓަރު އޮފް ޓޫރިޒަމާ ބައްދަލުކުރުމުން، އެ ރަށުގެ ވިސް ބަދަލުކުރެއްވިއްޖެނަމަ، ގއ. މުނަންދޫވާގެ އެއްބަސްވުން އުވާލައި ބޭނުންވާ ރަށެއް ދޭނަމަ، ޕްރޮޖެކްޓް ޑިވެލޮޕަރސްއިން އެކަމަށް އެދޭކަން ބުނެދިން ރަށަށް މިނިސްޓަރު އެދުނުމުން، އެ ބަދަލުކުރުމުގައި ސިޓީ (ޕްރޮޖެކްޓް ޑިވެލޮޕަރސްގެ ނަންބަރު DW/GEV/02/2014 ސިޓީ) މިނިސްޓަރަށް އަރިހުން އެދުނުކަމުގައެވެ. އެކަން ހިނގާދިޔަގޮތުން އެ އެއްބަސްވުމަށް އުވާލުމަށް އެއްބަސްވުމެއް ސޮއިކުރުމަށް މިނިސްޓަރަށް ވިދާޅުވެފައިވާކަމާއި، މިސިޓީގެ ކޮޕީއާއި އެއްގޮތަށް މިނިސްޓަރަށް ހުށަހެޅުމުން ދިނުމާ

ބަޔާނެއް ދަށު ކޯޓަށް ދައުވާ ޕޮއިންޓު ހުށަހެޅިނަމަވެސް، މައްސަލަ ނިންމުމުގައި މި ދިފާޢުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމުގައެވެ.

.15 11 ޖުލައި 2016 ގައި [illegible] [illegible] ދައުލަތާއި ދެމެދު ގއ. [illegible] [illegible] ދިނުމުގެ ގޮތުން އެއްބަސްވެފައިވާ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައްކާފައިވާކަމާއި، މިނިސްޓްރީ އޮފް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible]، ދައުލަތާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

.16 [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށު ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

.17 [illegible] 16 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

.18 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2020/SC-A/44 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3 [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ދަފްތަރު ބަލަހައްޓާ ފަރާތްތަކާއި، އެއީ ތަންތަކާއި ގުޅޭ މައުލޫމާތު އެއްވެސް ފުރުޞަތެއް އެނގޭނެ ފަރާތްތަކާއި، ތަފްތާއި ގުޅިގެން ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ޖަދުވަލާއި ތަސްވީރުތަކުގެ ޗާޓްތަކާއި އެ ތަންތަން އެކު މަސައްކަތަށް ބޭނުންކުރެވޭނެ މިންވަރު އެނގޭނެކަމާއި، މިގޮތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއިން ތަރުތީބު ކުރުމަށް ދޫކުރާއިރު އުއްމީދު އަކީ legitimate expectation ކުރުމަކަށް ދީ ތަރަހާ، އެ ތަރަހު ކުރުމަށް ދޫކުރި މަޤްބޫލު ހާސިލުކުރުމުން ފުރުޞަތުގެ ތަރަހަކަށްވާނެކަމެވެ.

19. ގއ. މުނަންދޫއަކީ ކުރިން ކުއްޔަށް ދޫކުރުމުން ތަރައްޤީކުރާއި، އެ ތަން ކުއްޔަށް ދޫކުރުމުން ކުންފުނިތަކުން އެ ތަނާއި ގުޅޭ ސަރުކާރުގެ ކުންފުނިތަކަށާއި، އެގޮތުން އެ ފަރާތުން ހަވާލުކުރާ EIA އިން އެ ތަނަކީ ޖާގަ ތަރައްޤީކުރާއި، މި މައްސަލާގައި އެ ފަރާތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއާ ހިއްސާކުރުމުން، އެ ތަނުގެ ބަދަލުގައި އެހެން ތަނެއް އެ ކުންފުނިތަކަށް ދިނުމާއި، އެ ތަނުގެ ބަދަލުގައި އެހެން ތަނެއް އެ ކުންފުނިތަކަށް ދިނުން ދޫކޮށް، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއިން ގއ. މުނަންދޫ ޕްރޮޖެކްޓްގެ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ދިން ކަމަށާއި، އެ ތަނުގެ ބަދަލު މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއަށް އަނބުރާ ދިނުން، އެ މައްސަލާގައި ޕްރޮޖެކްޓުގެ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ދިނުމަށް ނުލައި އެހެން ކުއްޔަށް ދިނުމަކީ ހަމަޖެހިގެން އިޢުތިރާފުވެފައިވާ ގޮތުގެ ނުވާން ކަމުގައެވެ.

20. މި މައްސަލައިގައި މަސައްކަތްތެރިވުމަށް އެއްބަސްވާ އެއްބަސްވުން ސިޔާސަތުކުރުމަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ އިންސާފުވެރިކަމާ ފުރިހަމަކޮށްދިނުމާއި، އަދި އެއީ މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރަން ތަޞްދީޤުކުރަންވާ ކަންތައްތައް ކަމުގައިވިނަމަވެސް، ކޮންޓްރެކްޓްގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ފަރުވާކުޑަކޮށްފައިވާ ކަންކަން މި މައްސަލައިން ތަފާސީލުން ތަޞްދީޤުކޮށްދެއްވާފައިވާކަމެވެ.

21. ޖެނެރަލް އިސްތިސްނާއީ ނަތީޖާ ތަފްސީލުކުރަމުން ޕްރޮޖެކްޓުގެ ޑިވެލޮޕްމަންޓްގެ ފަރާތުން ބޭނުންކޮށްފައި ގއ. މުނަންދޫ ކުރިން ކުއްޔަށް ދިނުމާ ފަރާތުން ހަވާލާ EIA ރިޕޯޓުގައި ވަނީ ހިސާބުގައި ތަރައްޤީކުރުމަށް އެކަން ތަރުތީބުކުރެވިފައި، ޕްރޮޖެކްޓުގެ ޑިވެލޮޕްމަންޓްއާ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއިން ހަވާލާ އެއްބަސްވުމުގެ 7 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން

ގއ. ކުނަންދުދޫ ކުއްޔަށްދޫކޮށްފައިވާ ސިޓީ ޖަހާފައިވާ ތަރައްޤީކުރުމަށް ކަނޑައެޅުނު ސަރަޙައްދު ހިމެނޭގޮތަށް ރިޕޯޓުގެ 6 ވަނަ ސަފްޙާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، ކުރިން ގއ. ކުނަންދުދޫ ކައުންސިލްއިދާރާ ފަރާތުން އެ ރަށު ކައުންސިލް ތަރައްޤީކުރުމަށް ބިން ކަނޑައެޅިފައިވާ ސަރަޙައްދު ހިމެނޭގޮތަށް، އެ ފަރާތުން ހަދާ EIA ރިޕޯޓް ބަލައިގަނެވިފައިވާ ދުވަހުގެ ގޮތުން ކަމުގައެވެ.

22. އެ ރިޕޯޓާއި އެކު ފޮނުވި ކައުންސިލް ތަރައްޤީކުރުމަށް ފަރާތުން ދެން ގޮތުން ފަރާތާއި ގުޅޭ ގޮތުން ކައުންސިލް ތަރައްޤީކުރުމަށް އެ ސަރަޙައްދު ބެލެހެއްޓުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މިނިސްޓްރީ އޮފް ތަރައްޤީކުރުމުގެ ބޭނުމަށް ބިން ހުށަހެޅުމަށް ތަރައްޤީކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ބިމެއް ކަމުގައި ނުވާތީ، އެ ފަރާތުގެ އެ ބިމަށް ތަރައްޤީކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ EIA ރިޕޯޓް ހުށަހެޅުމަށް ދޫކޮށްފައިވާ ހުއްދަ ކަމުގައެވެ.

23. އެހެންނަމަވެސް، EIA ހަދާފައިވާ ސިޓީ ޖެހިސްޓްރަން ތަރައްޤީކުރުމަށްފަހު، މިނިސްޓްރީ އޮފް އެންވަޔަރަމަންޓް ސެކްޝަން ވަކި ކައުންސިލް ފަރާތުން ދޫކޮށްފައިވާ ބިމުގެ ކައުންސިލް ތަރައްޤީކުރުމަށް ބެލެހެއްޓުމަށް ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތް ހިނގާފައިވާ، މަސައްކަތް ކުރި ސަރަޙައްދު ތަރައްޤީކުރުމަށް ބިމާއި ގުޅޭ ބިން ކަނޑައެޅުމަށް ގެނެސް، ސެކްޝަން އެންވަޔަރަމަންޓަލް ކައުންސިލް އެ ބިން ދޫކޮށްފައިވާ ބިމުގެ ގޮތުގައި ކަމުގައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ހިންގުމަށް ބިނާކުރި އެއްވެސް ފަރާތެއް ހިމެނުމާއި ނުލާ، އެއްބަސްވުމުގެ ބިންގަލާ ސެކްޝަން އެންވަޔަރަމަންޓަލް ކައުންސިލް ބިމާއި ގުޅޭ ދޫކޮށްފައިވާ ކަމަށް ހިމެނުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާއި ޚިލާފަށް ކަނޑައެޅި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްގެ ހިއްސާ ގެނެސްފައި ކަމުގައެވެ.

24. **ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމުގެ އުސޫލުތަކާއި** 07 ނޮވެމްބަރު 2013 ގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއާއި ޖަމީޢިއްޔާ އާއި ޓޫރިޒަމްގެ ހިއްސާ ސައިޓް ގޮތުން ގއ. ކުނަންދުދޫ ކައުންސިލްގެ އެއްބަސްވުމަކީ ޓޫރިޒަމް އެއްބަސްވުމުގެ ތަރައްޤީކުރުމުގެ، 02 ޑިސެމްބަރު 2016ގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމުގެ ކުރިން އެއްބަސްވުން އުވާލުމަށްފަހު މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް ހިންގި ކަމުގައި، ކުރީ ތަރައްޤީކުރުމަށް ދޫކޮށްފައިވާ ގއ. ކުނަންދުދޫ ކައުންސިލްގެ

އެއްބަސްވުން 02 އޯގަސްޓް 2016 ގައި ބާޠިލުކުރުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމުން ނިންމި ނިންމުމާއި، ގއ. ފުނަދޫގެ ކުއްޔަށްދިނުމުގެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އަ. އެއްބަސްވުން 02 އޯގަސްޓް 2016 ގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމުން ބާޠިލުކުރުމުން ކުއްލިއާ ޓޫރިޒަމް ދެއްކުމަށްޓަކައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމުންނާއި ޑިވެލޮޕްމަންޓް އިންވެސްޓް ރިސޯޓް އެގްރީމަންޓް ނިންމި ނިންމުމަކީ ބާޠިލު ނިންމުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ޝަރުޠުތަކާބެހޭ ނުކުތާ

25. ފަހަރަކަށް އިސްތިއުނާފު ޝަރުޠުތަކުގެ ބަހުސްގައި ދައްކާފައިވާ ފަރާތުން ބަދަލުގެނައުމުގެ ދެވަނަ ފަރާތް ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ފަހަރަކަށް ނުކުތާގައި އަ. ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހުޅުލަކަން ދިމާއްޖެކަން ބަޔާންކުރައްވާފައިވަނީ އަ. ފަރާތުން ބަދަލުގެނައުމުގެ އަ. ފަރާތުގެ ނަންބަރު DW/GEV/02/2014 ސޮޖާއި، ކަން ރިޔާސީ ޤަރާރުތަކަށް އެއީގެ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް ދިވެހިރާއްޖެ ބިޔަނާ ކަމަށް ބުނާ ބަދަލުން ކަމުގައެވެ. އަ. ހުޅުލަކަން ދިމާއްޖެކަމުން ސަރަޙައްދު މުގުރާލަން ކުރިއަށްގެންދިޔަކަމަށް އަދި ސަރަޙައްދުގެ ކަރަންޓް އަދި މިއްސަރު ނިންމުމުގައި އަ. ހުޅުލަކަން ދިމާއްޖެކަމަށް މުގުރާލި އަންނަން ބަދަލު ކޮމްޕެނީއަށްވުރެ އިސްތިއުނާފު ފުރުޞަތު ދެކުނުގެ ބަދަލުގެނައުމުގެ ފަރާތުން ކަމައްޓަކައި ޖެހޭނެކަމަށް ބުނެވޭ.

26. ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 285 ވަނަ މާއްދާގައި އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅަންވާނީ ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ދަށުން، އިސްތިއުނާފު ބާކީ ނުކުތާއާއި، އެގޮތުން ޤާނޫނީ ސަބަބު ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގެތެރޭގައި، އަދި އިސްތިއުނާފާމެދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޝަރުޠުތައް ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 43 ވަނަ މާއްދާގައި

ބަޔާންކުރާއިރު، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުންތަކުގައިވެސް[7] މައްސަލައި ނިންމުމުގައި ކޯޓެއް [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] ބުނުމުކަން، މައްސަލައެއް އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅާ [illegible] ވާސިލުވެފައިވާކަން ކަނޑައަޅާފައިވުން، މައްސަލައެއް އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގައި، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޤާނޫނީ ބާރެއް އޮތްނަމަ، އެކަން ހާމަކޮށް ހުށަހަޅާފައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ޒިންމާއެއް ކަމުގައިވެއެވެ.

27. މި އުސޫލު މި މައްސަލައަށް ތަޠުބީޤުކުރާއިރު، އިސްތިއުނާފު ފުރަތަމަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] މައްސަލައިގެ ކަން [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ސާބިތުކޮށްދިނުމަކީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ޒިންމާއެއްކަމުގައިވާތީވެ، އެކަން އެ ފަރާތުން [illegible]. މިގޮތުން އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible].

28. [illegible] ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ނިންމުމުގައި [illegible].

29. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުގެ [illegible]

---

[7] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-L/87, 2019/SC-L/88, 2019/SC-L/89, 2019/SC-L/90, 2019/SC-L/91 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/09 (ދިވެހި ދައުލަތް ވ. [illegible] [illegible] [illegible]) [illegible]

ސާބިތުކުރުމަށް އެއްވެސް ދިފާޢެއް ހުށަހަޅާފައިނުވާތީ އެކަން މަތީގައި މިންގަނޑުން ދަޢުވާކާރު ފަރާތަށް ސާބިތުކޮށްދެވިފައިނުވާކަމުގައެވެ.

30. ޑިސްޕިއުޓުކުރާ ފަރާތުން ބަޔާންކުރާ ދެ ދިފާޢުން ރިޢާޔަތްކުރެވޭގޮތަށްވެސް، ދެ ފަރާތް ދެމެދު ވަޒީފާ އެއްބަސްވުމަކީ ޤާނޫނުގައިވާ އެއްބަސްވުމެއްކަން ދިރާސާކުރެވިފައި ސާބިތުނުވާކަމާއި، އެއްބަސްވުން ޤާނޫނުކުރުމަށް އެއްބަސްވުމުގައި ވަކި އިޖުރާއަތު ކަނޑައަޅާފައިވާތީ، ޑިސްޕިއުޓުކުރާ ފަރާތުން އެ އިޖުރާއަތާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކޮށްފައިނުވާކަމުގައެވެ.

31. އެހެންކަމުން، މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ފަރާތްތަކުގެ ޤާނޫނާއި، ޤަވާޢިދާއި އެއްގޮތަށް ކަމަށް ދައްކައިދޭން ނެތްކަމުގައެވެ.

32. **ދެވަނަ ޑިސްޕިއުޓުގެ ނުކުތާގެ** ބަހުސްގައި ދަޢުވާގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ މި މައްސަލައަށް ކޮންޓްރެކްޓް ޕޭމަންޓް ބެނިފިޓްތަކުގެ ސަރުޓިފިކެޓް ދަޢުވާ ނިންމާފައިވާ، އެއީ އެއްބަސްވުން ވަކިކުރަން ޖެހޭ ރިސްކެއް އޮތް ޗެކްތަކެއް އަދާކުރެވިގެން ނުވާތީ ދަޢުވާގެ ނޫނެކެއް އޮވެގެން ކަމުގައިވާތީކަމަށާއި، މިގޮތުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ސަރުކިއުލަރ ނަމްބަރު ގެއްލި ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ނ) ގައި ދެ ފަރާތް ދެމެދު ވަޒީފާ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތަށް ބަލައި، މި އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ އެ ތަން ހިފުމަށް ޕްރޮޖެކްޓް މެނޭޖްމަންޓް އަދާކުރަމުންދާ، އެ ތަން ހިފުމަށް ޕްރޮޖެކްޓް މެނޭޖްމަންޓް އެހެނިހެން ޗެކް ރިސްކް އޮތް ޗެކްތަކެއް ދިން މައްސަލައެއް ބޭނުންކުރުމަށް އެހެން ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

33. އެ ތަން ހިފުމަށް އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކުރުމުގެ ކުރިން ދަށުން ހިލޭ މައްސަލައިގެ ސާފުކަން، due diligence ހެދުމަކީ ޕްރޮޖެކްޓް މެނޭޖްމަންޓްގެ ޒިންމާއެއްކަމަށާއި، އެ އެއްބަސްވުމުގައި ޕްރޮޖެކްޓް މެނޭޖްމަންޓްގެ ފަރާތުން ސޮއިކުރިއިރު، ކުއްލިން ހިލާ ދަރަޖަ ގޮ. މުދަލުގެ ކަން ޕްރޮޖެކްޓް މެނޭޖްމަންޓަށް އެނގޭނެ، އެ ފަރާތުން މި އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކޮށްފައި

އެއްބަސްވުމުގެ މަޤްޞަދު ހާސިލުކުރުމުގެ ޤާބިލުކަން އެ ފަރާތުގެ ކިބައިގައި ހުރިކަމަށް ދެކެ އެ ފަރާތުން ޤާނޫނުތަކާޚިލާފަށް ދައުލަތުން ދޫކޮށްފައެވެ.

34. ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، ގއ. މާމެންދޫ އަކީ ވާދީ ރަށެއްކަމަށްވުމުން އެއީ އެއްބަސްވުމުގެ މަޤްޞަދު ހާސިލުވާން ދަތި ނޫންކަމަށް ޑިސްޓްރިކްޓް ޓޫރިޒަމްގެ ފަރާތުން ބުނެ، އެ ސަރަޙައްދެއްގައި އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރަން ދުރު، އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ކުރި ދެއްކުމަށް ދަތިތަކާ ކުރިމަތިވާކަމަށް ބަޔާންކުރުމާއި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އެ ފަރާތުން އަދާކުރަންޖެހޭ ޒިންމާއެއް ބަޖެއްޓުމަށް އޮތް ހުރަސްއެޅިފައިނުވާކަމަށް ދެކެވޭނެއެވެ.

35. ގއ. މާމެންދޫ ޑިސްޓްރިކްޓް ހޮސްޕިޓަލް ކުރިއަށް ދިޔައިރު އެ ފަރާތުގެ އުޅުމުގެ ބަލާލާއިރު، އެ އެއްބަސްވުމުގައި ސާފުކޮށް ބަޔާންކުރެވިފައިވާ އެއްޗެއް މަޤްޞަދުކަމުގައި ނުވި އިސްތިސްނާއެއް ފަރާތުގެ ދަށުގައި ފާހަގަކޮށް ކުރެވިފައެވެ. އެހެންކަމުން، އެއްބަސްވުން ފުރިހަމަ އަދި ދައުލަތުގެ ނިންމުމެއް އުފެދުނުކަމާއި އެ އެއްބަސްވުމަކީ ފުރިހަމަ ކާމިލް އެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިނުވާ ސަބަބެއް އަދި ފާހަގަ ކުރެވިފައި ނުވެއެވެ.

36. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/44 **އިސްމާޢީލް ޝާހިދު ވ. ޓޫރިސްޓް ރިސޯ** ޓް ސިޓީއާގައި މަޤާމުގައި ގޮތަކަށް އެޕާޓީގެ ސާބިތުކުރުމަށް ބައްޓަންކުރެވޭ އުސޫލުތައް ދެ އެއްބަސްވުމުގައި ފުރިހަމަކުރެވޭކަމާއި، އެ ގޮތް ކުރިން ކުރުމަށް ދިމާވާ ކަންތައްތައް އެ ފަރާތް ވާޖިބު ދަށުކަމަށް ބަޔާންކުރި، އެއްބަސްވުމުގައިވާ ޝަރުތުތަކާ އެއްގޮތަށް އެ އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމުން، އިސްތިސްނާތަކާ ފަރާތަށް އެ ގޮތް ކުރިއަށް ގެންދާ އިސްތިސްނާތަކާ ފަރާތުން އެދިގެންކަމުގައި، މިކަން ނިޔާވެއް ގޮތަށް ބަލައިނު، ދަޢުވާ ތެރޭގައި މިހާރު ކަމުގެ ނިޔާ ކުރެވިފައެވެ. އެހެންކަމުން، **އިސްމާޢީލް ޝާހިދު ވ. ޓޫރިސްޓް ރިސޯ** ޓް ސިޓީއާގައި ބައްޓަންކުރި އުސޫލު ބަލައިގަތުމަކީ ޚިލާފު ބާރުގެ ނިޔާކުރެވިފައެވެ.

37. **ބިނާވަނީ އިސްތިސްނާ ނުކުތާގެ** ބައްޓަންގައި ދައުލަތުން ބޭނުންވަނީ ގއ. މާމެންދޫއާ ގުޅިގެން ހުށަހެޅި EIA ރިޕޯޓުގައި ވާގޮތަށް ކަމަށްވާ ކަމެއް ނުވި ފަރާތް ބަލާފަ ޓުރިޒަމް އެއްބަސްވުމުގެ 7

ވަނަ މާއްދާއާ ތަފާތު ކަންތައްތަކެއް ކަމަށް ބުނެ މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ފަނޑިޔާރަށް ލިބިފައިނުވާ މަޢުލޫމާތެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނާއިރު، އެފަދައިން ނިންމާފައިވަނީ ދެ ފަރާތް ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެންކަމުގައެވެ. މިކަން ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުގެ 4 ވަނަ ނުކުތާގެ (ހ) އިން އެނގޭކަމުގައެވެ.

38. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/44 **އިސްމާޢީލް [illegible] ވ. [illegible]** [illegible] ބަޔާނާއި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ދަށުން [illegible] އެ [illegible] [illegible] މައްޗަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

39. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/53 **[illegible] ވ. [illegible]** [illegible] ބަޔާނާއި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

40. **[illegible]** އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2360/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާއިން ކޮށްފައިވާ ޙުކުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

މައްސަލައިގެ އަޑުއެހުންތައް ނިމުނު ފަހުން ހުށަހެޅި ބަޔާން

41. މި މައްސަލައިގެ އަޑުއެހުންތައް ނިމިފައިވާކަން 30 ޖަނަވަރީ 2025 ގައި އިޢުލާންކުރިކަމުން، އިސްތިއުނާފުކުރާ [illegible] [illegible] ފަރާތުން ސިޓީއެއް ހުށަހަޅައެވެ.[8] މި ލިޔުމުގެ ބޭނުމަކީ މައްސަލައާ ގުޅިގެން ބޭއްވުނު ފަހު އަޑުއެހުމުގައި [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބައެއް ކަންކަން [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައެވެ. މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[9] [illegible].

42. [illegible] [illegible] ފަރާތުން ހުށަހެޅި ސިޓީގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމީ މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި މައްސަލައިގައި [illegible]

---

[8] [illegible] [illegible] [illegible] 09 ފެބްރުއަރީ 2025 ގައި [illegible] ނަންބަރު AAR/AC/2025/23 (04 ފެބްރުއަރީ 2025) ސިޓީ

[9] [illegible] [illegible] ނަންބަރު 32-CLD-B1/2025/35 (11 ފެބްރުއަރީ 2025) ސިޓީ

ހުށަހަޅާ ކަންކަމީ ބަލައިގަނެވޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން، ޑްރިފްޓްވުޑް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދިފާޢުގައިވާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަންކަން

43. މި އިސްތިއުނާފުގައި ޑްރިފްޓްވުޑް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފުން ބަލާއިރު، ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މައިގަނޑު 03 (ތިނެއް) ކަމަކާ ގުޅިގެންނެވެ. އެއީ

43.1. ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދިފާޢުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާ އަސާސްތަކަށް ނިންމުމުން މިއީ އަދި ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމާއި،

43.2. ކޮންޓްރެކްޓުގެ ގާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާ ހަވާލާދީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ކަންކަން ސިވިލް ކޯޓުން ބަހުސްކޮށްފައިނުވާ ތަފްސީލުކޮށް ނުވަތަ ނޫންނޫންކަމާއި، އަދި

43.3. ގއ. ކުނަހަންދޫއާ ގުޅިގެން ކުރިން ހަދާފައިވާ EIA ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމީ ހަރަކާތުގެ ތެރޭގައި ވަރަށް އެގްރިމެންޓުގެ 7 ވަނަ މާއްދާ ބަޔާން ކަންތައްތައްކަމުން ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ފުރިހަމަކޮށް ހިނގައިގެން މުއްދަތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ނުވަތަ ނޫންނޫން އެވެ.

ހުށަހެޅި ދިފާޢުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވޭތޯ

44. މި ނުކުތާގައި ޑްރިފްޓްވުޑް މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ ކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތާއި މައްސަލައިގެ ވާހަކަ ކަމަކަށްނުދާކަމުން ސިވިލް ކޯޓުން އެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޑްރިފްޓްވުޑް މޯލްޑިވްސްގެ ނަންބަރު DW/GEV/02/2014 ސިޓީއާއި، އަދި ކަން ހިނގާދިޔަގޮތުގެ މައްޗަށް އެކުގެ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް ހިނގައިފާ ބަޔާނާ ހުށަހެޅިނަމަވެސް، އެކަން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމާއި، އެއީ މައްސަލައިގެ

ކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތާއި، މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާތަށް ކަށަވަރުކުރުމަށްޓަކައި ރިޢާޔަތްކުރުން ނުހަނު މުހިންމު ކަންތައްތަކެއް ކަމުގައެވެ.

45. ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާގައި އެދިފައިވަނީ ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible]، 02 އޮގަސްޓް 2016 ގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމާއިން އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމާއިން ނިންމި ނިންމުމާއި، ކުރި [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުން 02 އޮގަސްޓް 2016 ގައި ބާޠިލުކުރުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމާއިން ނިންމި ނިންމުމާއި، މި އެއްބަސްވުން 02 އޮގަސްޓް 2016 ގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމާއިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމާއިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] US$ 18,047,005.00 ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

46. [illegible]، ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

47. ސިވިލް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

48. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

49. [illegible] DW/GEV/02/2014 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

50. ސިވިލް ކޯޓަށް މި ލިޔުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ ގއ. [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] ފީސް [illegible] [illegible] [illegible]، ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[10]

51. މި ސިޓީއާ ގުޅޭ ގޮތުން ދެކެވިފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިނިސްޓަރު [illegible] [illegible] [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible]، ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިނިސްޓަރު [illegible]، އެ [illegible] އެ ސިޓީ ([illegible] ނަންބަރު DW/GEV/02/2014 ސިޓީ) މިނިސްޓަރުގެ [illegible] [illegible].

52. މި ސިޓީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިނިސްޓަރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 27 ޖަނަވަރީ 2020 ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[11] ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، 18 އޭޕްރީލް 2021 ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[10] ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] [illegible]، [illegible] 2 ގެ [illegible] [illegible] 7 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] 18 އޭޕްރީލް 2021 ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2 ގެ [illegible] [illegible] [illegible].

[11] ސިވިލް ކޯޓަށް [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] [illegible]، [illegible] 3 ގެ [illegible] [illegible] 7 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] 18 އޭޕްރީލް 2021 ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3 ގެ [illegible] [illegible] [illegible].

53. މި ދިއުމުގައި އަންގަދު އަދިވެސް އެބުނު ގޮތުގެ ފަރާތުން ވާހަކަދައްކައިފައި ގ. މަންނަދޫ ބަންދުކުރެވުނު ތަކެތި ޑިޖިޓަލް ފޮރެންސިކްގެ ފަރާތުން ހާމަކުރުމުން، އެ އެއްބަސްވުމުގައި "އެގްރީމަންޓް އެއްބަސްވުމުގެ ގޮތުން ބައްދަލުވުން" ޑިޖިޓަލް ފޮރެންސިކްގެ ވެރިޔާގެ ގައިންތަކަށް އެނގިކަމުގައެވެ.

54. ޑިޖިޓަލް ފޮރެންސިކްގެ ސިޓީއާ ގުޅޭ ގޮތުން ދެކެވުނު ވާހަކަތަކުން ހާމަވެގެންދިޔައީ މި ސިޓީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒްއިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އ. މިނިސްޓްރީގެ ރިޕޯޓުތަކުން ނުދައްކާކަމެވެ. އަދި ބިޑުން، އާންމު އުސޫލުން ތަސްދީ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުގައި ބަދަލުއައިސް، މި ބައްދަލުވުމުގެ ދައުލަތާ ބަދަލުކުރެވުނު ސަރުކާރުން ސްކޫލުކުރުމުން، އެކަން ފެންނަން ނުވާކަމަށް ޑިޖިޓަލް ފޮރެންސިކްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވާކަމެވެ.[12]

55. ދެ ފަރާތް ދެމެދު ސޮއިކުރެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި ދެ ފަރާތް ދެމެދު ބަދަލުކުރުމާ ނޯޓިސްދޭކަށް، އަދި ކުރީ މުއްދަތުގައި ކަނޑައެޅި ގޮތް ބާރުދާރީކުރެވިފައި، ނޯޓިސް ފޮނުވުމާއި އެއްބަސްވުމުގައި ބާރުކަމާ އެޅޭނެ ނުވަތަ ދެ ފަރާތް ދެމެދު ތިރީގައި ބަޔާންވެފައިވާ އެޅޭނެކަން ނޯޓިސްދީގެން ފުރުސަތު ދޫކުރެވޭނެއެވެ.[13]

56. ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކަށް ސިޓީ ހުށަހެޅުން ވަކި އިޖުރާއަތުތަކެއް އޮންނައިރު، ބާރުކުރަނިވި ސިޓީގެ އެއްވެސް ރިޕޯޓެއް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޖަސްޓިސްގައި ނެތުމުން، އަދި ބާރުކުރަނިވި ބައްދަލުވުމުގެ ދައުލަތާއެއްވެސް ނެތުމުން، ބާރުކުރަނިވި ސިޓީ ހުށަހަޅައިފައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އިޖުރާއަތުގެ ތެރެއިން ކަމުގައި ނުބެލެވޭނެއެވެ.

57. ބާރު ބުނެފައިން އެއްބަސްވުން ބާޠިލުވާނެ ކަމާއިން، ދައުލަތާއި ޑިޖިޓަލް ފޮރެންސިކާ ދެމެދު ގ. މަންނަދޫ ކުއްލިން ހިފުމަށް ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމަށް ބަލާއިރު، އެ އެއްބަސްވުން ޑިޖިޓަލް

---

[12] 30 ޖަނަވަރީ 2025 ގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުން

[13] އެއްބަސްވުމުގެ 41 ވަނަ މާއްދާ

[illegible] ބާޠިލުކުރެވޭނެ ޙާލަތްތައް ބަޔާންކުރަނީ އެއްބަސްވުމުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. އެ މާއްދާގެ ދަށުން [illegible] [illegible] އެ އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމުގެ ޙައްޤު ލިބިދެނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

1. އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން [illegible] އަމަލުކުރަންޖެހޭ [illegible] ނުވަތަ [illegible] އަދާކުރުމަށް [illegible] އިންކާރުކުރުމުން ނުވަތަ [illegible] ނުކުޅެދުމުން، އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރުމަށް 60 ދުވަހުގެ މުއްދަތެއް ދިނުމުން ދީ، މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް އަމަލުކޮށްފައިނުވާނަމަ އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމަށް 60 ދުވަހުގެ ނޯޓިސް ދިނުމުން ނިމުން
2. އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމަށް 12 (ބާރަ) މަސް ދުވަހުގެ ނޯޓިސް ދިނުމުން ނިމުން
3. އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމަށް 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ނޯޓިސް ދިނުމުން ނިމުމާއިއެކު، އެއް އަހަރު ދުވަހުގެ ކުލި އަދާކުރުން

58. އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމަށް އެދުނަމަ، އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތުގެ އިޖްރާއަތު ސާފުކޮށް އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިނުވާތީ، [illegible] [illegible] މި އެއްބަސްވުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ފަދައިން އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރުމަށް [illegible] ނޯޓިސް ފޮނުވާފައިވާކަން އެނގެންނެތްކަމަށެވެ.

59. [illegible] ޤާނޫނުގެ އަސާސީ [illegible] ދެ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުން އެ [illegible] ކޯޓުން [illegible] [illegible].[14] [illegible] [illegible] [illegible] ދެ ފަރާތުން [illegible] އެއްބަސްވުމާއި [illegible] [illegible] [illegible]. މިފަދައިން ދެ ފަރާތުން ބަދަލު [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible]

---

[14] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/46 ([illegible] ([illegible] [illegible] [illegible]) ވ. [illegible] [illegible] [illegible] ލިމިޓެޑް) ގެ ޤަޟިއްޔާ

ކަނޑައެޅިފައިވާތީ، އެއްބަސްވުމުގެ ބާރުން ކުރާ ކަންކަމުގެ ޒިންމާ އުފުލަންޖެހެނީ އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް އަމަލުކުރަމުންދާ ފަރާތުންނެވެ.

60. ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދު އެއްބަސްވުމެއްވެފައިވާނަމަ، އެއީ އެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޙައްޤުވެރިޔާއި އިލްތިޒާމުތަކާއި އުފެދިފައިވާނަމަ، އާންމު އުޞޫލުން ދެ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ހިނގާނީ އެ އެއްބަސްވުމެވެ. އަދި އަމަލުކުރަންވާނީ ޝަރުޠުތަކާއި އެ އެއްބަސްވުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތަށެވެ.

61. 11 ޖުލައި 2016 ގައި [illegible] [illegible] ދެމެދު ގއ. [illegible] [illegible] ދިނުމުގެ ގޮތުން އެއްބަސްވުމުގައި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަމަލުކުރަމުންދާ އުޞޫލަށް ބަލާއިރު، ދައުލަތަށް [illegible] އެއްގޮތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަހަރު [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] މި [illegible] [illegible] ދައުލަތުން [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ގއ. [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މިއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

62. [illegible] [illegible] ބަލާއިރު މި އެއްބަސްވުމަށް ބަލާއިރު، 11 ޖުލައި 2016 ގައި [illegible] [illegible] ދައުލަތާއި (މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ) ދެމެދު ސޮއިކުރެވިފައިވާ ޖޮއިންޓް ވެންޗަރ އެއްބަސްވުމެކެވެ. މި އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] ދައުލަތުން ގއ. [illegible]، [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ދަށުން މި [illegible] [illegible] [illegible] ދައުލަތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖޮއިންޓް ވެންޗަރ [illegible] [illegible].[15]

---

[15] 11 ޖުލައި 2016 ގެ ޖޮއިންޓް ވެންޗަރ އެއްބަސްވުމުގެ [illegible]، އެއްބަސްވުމުގެ 2 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible].

63. އެހެންކަމުން، މިއާ ގުޅޭ ގޮތުން ސިވިލް ކޯޓުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން، މި ޤަޟިއްޔާ ފެންނަނީ އެއްބަސްވުމުގައި މިއީ ގައި. މުޢާމަލާތުގެ ބަދަލުގައި ދަށުން ދިނުމުގެ ގޮތުން ކާރ މުޢާމަލާތްތަކުގައި ބައްލަވާނުލައްވާފައި، މިއީ ގައި. މުޢާމަލާތުގައި ގުޅޭ މުޢާމަލާތްތަކުން ކަމަށް ބަލާނެ ކަމަށް އިސްތިސްނާކޮށް ނުދެކެމެވެ.

64. މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓްރެޜަރީއިން އާންމުކުރި އަމަލުކުރަމުންދާ އުސޫލުން، ދައުލަތުން ދައްކަންޖެހޭ އެއްވެސް ފައިސާއެއް ނުވަތަ ކުއްޔެއް ނުވަތަ ޗާޖަސްއެއްވާނަމަ، އޭގެ ބަދަލު ކުއްޔަށް ނުދައްކާނަމަ ޑިރެކްޓަރޭޓް ލޯކަލްގަވަރމަންޓްއިން ބަލަމެވެ. އަދި މި ބާބު ބަހާލައި ގޮތަކަށް 2011 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ނަންބަރު 2011/07 ސަރުކާރުގައި ހިނގާފައިވާ. މި ސަރުކާރުގައި ބަދަލުކުރެވިފައި ދަށުން ފައިސާއެއް ދައުލަތުން ފައިސާދޭ ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުން ހުރިހާ އެއްބަސްވުމެއްގެ ދަށުން ދައުލަތުން ބަލައިގަނެ ފައިސާދޭ ގޮތުގެ އެއްބަސްވުން ބައިވެރިވި ގުޅުން ކުރިން ނުވަތަ އެގްރީމަންޓް ކުރުވައިދީ ފާހަގަ ބަދަލުކުރުމުގެ ކުރިން ނުވަތަ އެއްބަސްވުން ތަޢާރުފުކުރުމުގެ ކުރިން ނުވަތަ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރުމުގެ ކުރިން ނުވަތަ އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެނައުމުގެ ކުރިން، އެ ފާހަގަ ދައުލަތުން ފައިސާދޭ ނިޒާމަށް ނެތިކަން ފޮނުވުން އިންފޮރމޭޝަން ޓެކްނޮލޮޖީ އެއްބަސްވުމުގެ ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ.

65. އަދި ހަމައެއާއެކު އެއްވެސް ވިޔަފާރިއަކާ އެގްރީމަންޓް ލައިސަންސް ދިނުމާއި، އެއްބަސްވުމާއި، ބަދަލުގެނައުމާއި، ބަދަލުކުރުމާއި ޑިސްކަވުން ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުން ފާލެއް ހުށަހަޅައި ދިނުމުގެ ކުރިން އެ ފާހަގަކަން ދައުލަތުން ދައުލަތުގެ ފައިސާދޭ ނިޒާމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަނޑައަޅުއްވަމުންނެވެ އަޅަން ނުކުރެވޭނެވެ.

66. ޓްރާންސްޕޯޓް ކޯޕަރޭޝަނުން ހަވާލާދީ 11 ޖުލައި 2016 ގައި ޓްރާންސްޕޯޓް ކޯޕަރޭޝަނާއި ދައުލަތާއި (މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީ) ދެމެދު ސަރވިސްކުރުމަށް ޤަޟިއްޔާ ފެންނަނީ އެއްބަސްވުމެއް، ކުރިއަށް ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ބަދަލުގައި ގެނެސް، ނުވަތަ ފާހަގަ ބަދަލުކުރުމާ،

ނުވަތަ [illegible]، ނުވަތަ ނިމުމަކަށް [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމެއްނޫނެވެ. އަދި އެ [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމަކީ ޑިފަރޑް ޕްރޮސިކިއުޝަން [illegible] [illegible] [illegible] ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމެއްވެސް ނޫނެވެ. އެހެންކަމުން، މި [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] އެ [illegible] [illegible] ނުފެނެއެވެ.

67. އެހެންކަމުން، މި ނުކުތާއާ ގުޅޭގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ކަންކަމުގައި ވަޒަނެއް [illegible] [illegible] ނުފެނެއެވެ. އަދި މި ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން [illegible] [illegible]، [illegible] ޑިފަރޑް ޕްރޮސިކިއުޝަން [illegible] ތާރީޚު 07 ނޮވެމްބަރު 2013 ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުފެނެއެވެ.

[illegible] ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާ ތަޠުބީޤުކޮށްފައިވަނީ ރަނގަޅަށްތޯ؟

68. މި ނުކުތާގައި ޑިފަރޑް ޕްރޮސިކިއުޝަންގެ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] ޑިފަރޑް ޕްރޮސިކިއުޝަން [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާއާ [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ތަޠުބީޤުކޮށްފައިވާކަމުގައެވެ.

69. ޑިފަރޑް ޕްރޮސިކިއުޝަންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ތާރީޚު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ [illegible]، މި އެއްބަސްވުން ވެފައިވަނީ ޑިފަރޑް ޕްރޮސިކިއުޝަން [illegible] [illegible] [illegible]، މި އެއްބަސްވުމުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގަ

[illegible]

70. [illegible] ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގެ ނައްސާއި [illegible]

71. ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] ނުވަތަ fraudulent misrepresentation އަށެވެ. މި މާއްދާގައި ވަނީ [illegible]

72. މި ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] ނުވަތަ [illegible] މި ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible]

73. ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ނައްސުން، [illegible] 2020/SC-A/44 [illegible]

---

1. ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފު ކަމެއް ނުވަތަ އެއްޗެއް ދެއްކުން (false representation)

2. އަދި ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފު ކަމެއް ނުވަތަ އެއްޗެއްކަން އެ ކަމެއް ހުށަހަޅާ ފަރާތަށް އެނގިހުރުން ނުވަތަ ޤަޞްދުކޮށްގެން ހުރެ އަދި ބަދުނިޔަތުން މަކަރުވެރި ގޮތަކަށް ދެއްކުން

3. އަދި އެކަމުގެ ނުވަތަ އެއްޗެއްގެ މައްޗަށް އިތުބާރުކޮށްގެން ކޮންޓްރެކްޓްއެއްގެ އަނެއް ބައިވެރިޔާ ކޮންޓްރެކްޓްގައި ބައިވެރިވުން

74. ބަޔާންކުރިފަދަ ކަންކަން ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިއަކަށް ސާބިތުކޮށްދެވިއްޖެނަމަ، އެއްބަސްވުން ބާޠިލު މަކަރުވެރި ގޮތަކަށް ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފު [illegible] [illegible] ކަނޑައެޅިފައިވާކަމަށް، އަދި ކޮންޓްރެކްޓްތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއާއި 13 ވަނަ މާއްދާއަށް ހަވާލާދީ އެ ކޮންޓްރެކްޓެއް ބާޠިލުކުރެވޭނެކަން ކަނޑައެޅިފައިވާކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/44 **އިސްމާއީލް ސަޢީދު ވ. [illegible] [illegible]** ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

75. ފުރަތަމަ ކަމުގެ ގޮތުގައި ބަލަންޖެހެނީ އެ މުޢާމަލާތުގައި ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފު ކަމެއް އޮތްތޯއެވެ. މިކަން ބެލުމުގައި އެ މުޢާމަލާތުގައި [illegible] [illegible] މަޢުލޫމާތު ކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] އެ މުޢާމަލާތް [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] (material fact) އެއްޗެއް [illegible]

76. މެޓީރިއަލް ފެކްޓަކީ ކޮބައިކަން [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި [illegible] [illegible] މެޓީރިއަލް ފެކްޓް [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible].[16] [illegible] [illegible] [illegible]، މެޓީރިއަލް ފެކްޓް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[16] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/SC-A/69 ([illegible] [illegible] ([illegible])) [illegible] ވ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

77. މި އެއްބަސްވުމުގެ މަޤްޞަދު މި އެއްބަސްވުމުގެ ފުރަތަމަ ބައި (އެއްބަސްވުމުގެ preamble) ގައި އެއްބަސްވުމުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރެއެވެ. އެއީ ގއ. ހަދަހާގައި ހިންގާ ރިސޯޓާ ގުޅޭ ޓޫރިޒަމްގެ މަސައްކަތްތަކަށް (for tourism related purpose in relation to the Resort) ކުރުމަށެވެ. އެއްބަސްވުމުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގައި މި ރަށް ސްޓާފް އެކޮމޮޑޭޝަން ކަންކަމަށް ބޭނުންކުރެވިދާނެކަމަށާއި، އިތުރު ކޮޓަރިތައް ނުވަތަ ވޯޓަރ ސްޕޯޓްސް ސެންޓަރުތައް ނުވަތަ ރެސްޓޯރަންޓް ފަދަ ޓޫރިސްޓް ފެސިލިޓީއެއް ރަށުގައި ޑިވެލޮޕްކުރުމަށް އެދެނަމަ، އެކަމަށް ލީސް އެކުއިޒިޝަން ފީއެއް ދައްކަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކުރެއެވެ.[17]

78. އެހެންކަމުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރިސޯޓާއި 10 (ދިހައެއް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރުމަށެވެ. މިއީ ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

79. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[17] Clause 7 of the Agreement states that "the lessee may make developments on the Island provided that such developments is priorly approved by the Lessor and provided also that suck development is restricted to those required for the operation of the Island including staff accomodation. Such development should not damage or effect the natural environmet of the Island. However, where the Lessee, requires any tourist service facilities such as additional romms, water sports centres or restauranrs etc. to be developed on the Island, the Lessee has the option to pay a lease acqusition cost calculated as USD 300,000.00 (United States Dollars Three Hundred Thousand Only) per hevtare for the land area being used up for such structures, in order to gain the rights to develop tourist service facilities on the Island."

ކުރަ އަމަލެއް ނުވަތަ އުޞޫލުތަކުގެ ގޮތުން ދައުލަތުން މަސައްކަތްކުރަނީ ގާނޫނާއި އެއްގޮތަށް ތިމާވެށީގެ ހައްޤު ހިމާޔަތްކުރުމަށް ކަމަށް ބެލެވޭނެ ސަބަބެއް ނުފެނެއެވެ.

80. އެއްބަސްވުމުގައި ސަރުކާރާއި ބަޔަކާ ދެމެދު ކަމެއްގެ މައްސަލަ ދިމާވާ ބޮޑެތި ވަގުތުތަކުގައި، މި އެއްބަސްވުމާއި ގުޅިގެން ހިމާޔަތްކުރުމަށް ދެމިހުރުމުގެ ތިމާވެށީގެ ހައްޤުތަކަށް އެއްބަސްވުމުގެ މަޤްޞަދަށް ބޮޑަށް ދިމާވާ ކަމަށް، އެ މަޤްޞަދު ހާސިލުކުރުމަށް ޙުކުމް މައްޗަށް ބިނާކޮށް ނިންމާފައި، އެ މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ދޭ ކަމެއް ގެނައުމުގައި އުޞޫލުތަކުގެ ތަނުގައި މަސައްކަތް ގޮތަކާއި ގާނޫނާ ކަމާއެކަން އަދި ގެނައުމުގައި ހިމާޔަތުގެ ނޫން ހިފެހެއްޓުމާ މައްޗަށް ބިނާކުރަން ސާބިތުވާކަމަށް ކުރެވޭ ހުކުމެއް ހަމަޖެހޭގޮތަށް ވާކަމަށް ނުފެނެއެވެ.

81. އަދިކަމުން، ކޮންސްޓިޓިއުޝަނުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާ ސިވިލް ކޯޓުން ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި ގޯސް ކުރެވިފައިވާކަމަށް ނުފެނެއެވެ.

މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ގޮތުގެ ދީބާޖާ މަޤްޞަދުތަކާއި މަބްދައުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް

82. މި އިސްތިއުނާފު ނުކުތާ ހުށަހަޅާފައި ދެމިހުރުމުގެ ތިމާވެށީގެ ހައްޤުން ފާހަގަކުރެވޭގޮތަށް ގެއެ. މުޅިންހެން އެ ގޮތް EIA ހަދާފައިވާ ސިޓީ ޤާނޫނީގޮތުން ދިރާސާކުރުމާއި ގޮތް ގޮތުން ކަމަށާއި، ދެމިހުރުމުގެ ތިމާވެށީގެ ސަލާމަތް އެއްވެސް ބަދަލެއް ވެފަ ކަންކަމަށް ބޮޑުހުރަސް ނަގާ ކުރިއަށް ދިޔައިމަށް މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ގޮތުން، ޤާނޫނީ ތަރުތީބުވެފައި ހަމަޔަށް ޙުކުމް ގާތަށް ހިފެހެއްޓުމުގެ ނަގަން ދިރާސާ، ސަލާމަތް އެއްވެސް ބަދަލެއް ކަންކަމަށް އެ ނަގަން ބޮޑުހުރަސްނަގާފައިވާ ކަމަށްވާއިރު، އެ ނިންމުން ޝަރުޢީ އުސޫލާއި ފަހަރު ދިރާސާ ނެތި، އެއްބަސްވުމުގައި ބުނާފައިވާ ސަލާމަތް އެއްވެސް ބަދަލެއް ކަންކަމަށް ގާތުގައި ނަގާއި ބޮޑުހުރަސްނަގާފައިން ކަމަށް ނިންމުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އިން ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދުލުވެރިކަމާއި ސާފުކޮށްކުރާ ބަޔާނު ދެމިހުރުމުގެ ތިމާވެށީގެ ހައްޤުން ގެއްލުންވާކަމަށް ކަމަށްވެއެވެ.

83. އެހެންކަމުން، ގއ. [illegible] ގިރުން ކުރިން ހަދާފައިވާ EIA ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމަކީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 7 ވަނަ މާއްދާގެ [illegible] ކަންތައްތަކާއެކަން ބަލައިގެން ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ [illegible] [illegible] މަޢުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެންނެވެ.

84. މިކަމާ ގުޅިގެން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، މިކަން އެ ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ނިންމުމުގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) ގައި އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

"ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 11 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާއިރު، ގއ. [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 8.2 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 7 ވަނަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ގއ. މުނަންދޫގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކަމުގެ [illegible] ބިނާކޮށް،

ގއ. މުނަންދޫ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."

85. މި ނިންމުމަށް ބަލާއިރު، މި ނިންމުން ބިނާކޮށްފައިވަނީ [illegible] [illegible] އާއި [illegible] ދެމެދު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުން [illegible]. އެ އެއްބަސްވުމުގެ އިތުރުން، މި ނިންމުން ނިންމުމުގައި ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވަނީ [illegible] [illegible] ފަރާތުން [illegible] Environment Impact Assessment Report – Resort Development Project at Ga. Munandua އެވެ. މި ރިޕޯޓަކީ ގއ. މުނަންދޫގައި [illegible] 20 [illegible] ޓޫރިސްޓް ރިސޯޓެއް ތަރައްޤީކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގއ. މުނަންދޫ [illegible].

86. [illegible] ބަދަލުގައި އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގއ. މުނަންދޫ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގއ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ގއ. މުނަންދޫ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ގއ. މުނަންދޫ [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

87. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] 85 [illegible]

ނުކުތާގައިވާ ފަދައިން އެ ނިންމުމަކަށް ވާސިލުވުމަށް ފަނޑިޔާރު ދިރާސާކޮށްފައިވާ ލިޔެކިޔުންތަކަކީ ކޮބައިކަން އެ ނިންމުމުން ފާޅުކަން [illegible] އެނގެން ނެތުމުންނެވެ.

މައްސަލަ ނިންމަން ފެންނަގޮތް

88. އިސްވެ ބަޔާންކުރެވި ކަންކަމަށް ބިނާކޮށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2360/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޑްރިފްޓްވުޑް ހޯލްޑިންގްސްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ ޤަޟިއްޔާއިން ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ބާތިލުކުރެވޭ މަގެއް ނެތް ކަމުގައި ކަނޑައަޅަން ފެނެއެވެ.

ފަރިޔާދު މުޙައްމަދު ނިޒާރުގެ ޚަރަދު

89. ފަރިޔާދު [illegible] މުޙައްމަދުގެ [illegible] [illegible] ބާތިލު ކުރަމެވެ.

ފަރިޔާދު [illegible] [illegible] ޚަރަދު

90. ފަރިޔާދު [illegible] މުޙައްމަދުގެ [illegible] [illegible] ބާތިލު ކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤާއި ބެހޭ މަޢުލޫމާތު[18]

91. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި އެ ޙައްޤު ގަވާއިދު[19] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ [illegible]

---

[18] [illegible] ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 268 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

[19] [illegible] (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

ހައިކޯޓުން ނިންމުން ނިންމާތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.[20] މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހަވާލުކޮށްފައިނުވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހަވާލުކުރާ ތަރީޚުން ފެށިގެންނެވެ.[21] އެހެންނަމަވެސް، ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު [illegible] ބިނާކޮށްގެން އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[22]

---

[20] ސިވިލް އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[21] ސިވިލް އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

[22] ސިވިލް އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

ޙުކުމް

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވިދިޔަ ސަބަބުތަކާއި އެފަދައިން ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2360/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްޓަކައި [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް [illegible]، އެ ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ބާޠިލުކުރަން ޖެހޭ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިއްތިފާޤުން ނިންމީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible]:

ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible]

ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible]
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible]